

Psykologiliiton koulutuspoliittinen kannanotto

24.11.2020

UUSI KOULUTUSOHJELMA ON ASKEL ETEENPÄIN – KOULUTUKSEN LAADUSTA ON HUOLEHDITTAVA

Oulun yliopisto on päättänyt käynnistää psykologian alan koulutusohjelman syksyllä 2021. Myös muissa psykologian koulutusohjelmissä sisäänottoa on lisätty. Psykologiliitto on tyytyväinen psykologian alan ja ammatin opiskelu- ja tutkimusmahdollisuuksien lisääntymiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä yliopistojen linjaukset kertovat siitä, että psykologin asiantuntijuuden arvo ja tarve yhteiskunnassamme on tunnustettu. Psykologien osaamiselle on koko ajan enemmän kysyntää niin sote-sektorilla, opetuksen ja koulutuksen saralla kuin myös laajasti monissa muissa asiantuntijatehtävissä esimerkiksi työ- ja organisaatiopsykologian alalla.

Uutta koulutusohjelmaa perustettaessa on huolehdittava riittävästä resursoinnista sekä asianmukaisesta psykologian osaamisesta ja ammattitaidosta koulutuksessa. Psykologikoulutus rakentuu psykologien antaman opetuksen ja ohjauksen perustalle.

PELKÄT KOULUTUSPAIKAT EIVÄT LUO PALVELUITA

Pelkän uuden koulutusohjelman ja vanhoihin koulutusohjelmiin lisättyjen aloituspaikkojen avulla ei ratkaista sitä, että edelleenkään moni kansalainen ei halutessaan ja tarpeen vaatiessa pääse psykologin vastaanotolle helposti, nopeasti ja maksutta. Jotta psykologin palvelut olisivat kansalaisten käytettävissä, vaaditaan lainsäädäntömuutoksia, palkkarahaa sekä työolojen saamista kohtuullisiksi. Psykologien vakansseja on oltava riittävästi, ja niiden on oltava houkuttelevia työpaikkoja myös kasvukeskusten ulkopuolella. Psykologikäynnit on saatava sairausvakuutuskorvauksen piiriin vastaavasti kuin lääkärikäynnit.

Kunnat jättävät perustamatta toimia ja palkkaamatta psykologeja jopa lakisääteisiin palveluihin, kuten opiskeluhoitoon ja sosiaalihuoltolain alaiseen perheneuvontaan. Esimerkiksi kouluista ja oppilaitoksista puuttuu 500 psykologia. Liian suuret työalueet ja laajat työtehtävät hankaloittavat rekrytointia, koska tällöin lain ja ammattietiikan mukainen työskentely ja työssä jaksaminen ei ole mahdollista. Työikäisellä ja ikääntyvällä väestöllä ei monessa kunnassa ole käytännössä lainkaan mahdollisuutta päästä psykologin vastaanotolle hoitoa tai arvioita varten.

HARJOITTELUPAIKOISTA ON PULAA

Psykologian alan opintoihin kuuluu pakollinen harjoittelu. Kunnat, sairaanhoitopiirit ja muut työnantajat eivät tarjoa riittävästi harjoittelupaikkoja, mikä hidastaa valmistumista. Harjoittelupaikkojen rahoitus on työnantajien vastuulla, ja kuntien talouden kiristyessä näistä paikoista säästetään ensimmäisenä. Ensi vuoden osalta tilanne näyttää koronaviruksen aiheuttamien lisääntyneiden talousvaikeuksien vuoksi erityisen hankalalta. Jotkut työnantajat kieltäytyvät jopa kokonaan ottamasta harjoittelijoita. Opiskelijamäärien kasvu tulee vaikeuttamaan tilannetta jatkossa, joten uudistukset rahoitusmallissa ovat välttämättömiä.

Uusien psykologien pääsy työelämään estyy, kun lakisääteinen työharjoittelu ei onnistu. Lisäksi opintojen viivästyminen aiheuttaa psyykkistä kuormitusta ja taloudellisia vaikeuksia opiskelijalle. Viivästyminen heikentää myös yliopistojen taloudellista tilannetta, sillä rahoitus on sidoksissa opiskelijoiden valmistumiseen. Psykologiharjoittelija on työnantajalle myös voimavara, sillä harjoittelija on lähes valmis psykologi, joka pystyy tekemään tuottavaa psykologin työtä. Harjoitteluiden mahdollistaminen hyödyttää laajasti yhteiskuntaa ja kansalaisia.

PSYKOLOGIAN ALAN KOULUTUKSEEN TARVITAAN RAHOITUSMUUTOKSIA

- 1. Psykologian opetusresurssit on saatava koulutuksen vaatimuksia vastaavalle tasolle.**

Psykologian alan kerroinluokitusta on muutettava OKM:n rahoitusmalliehdotuksessa:

 - a. Tämänhetkisessä ehdotuksessa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleiksi vuodesta 2021 alkaen on eri alan tutkinnot luokiteltu kerroinluokkiin sen mukaan, millä kertoimella valmistuneesta tutkinnosta tulee rahoitusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:35). Kerroinluokat perustuvat arvioituun opetusresurssimäärään. Ylemmät korkeakoulututkinnot on jaettu kolmeen eri ryhmään. Ryhmä 1, kerroin 1; ryhmä 2, kerroin 1.75; ryhmä 3, kerroin 3. Luokittelussa on huomioitu tutkintojen järjestämisestä aiheutuvia kustannus- ja muita eroja.
 - b. Luokittelussa psykologian alan tutkinto on luokiteltu alimpaan kerroinryhmään 1. Psykologian alan yliopistotutkinnon tulee ehdottomasti kuulua ehdottomasti ryhmään 3, kuten lääkäreidenkin. Psykologien koulutus sisältää runsaasti lähiopetusta, pienryhmäopetusta ja kliinistä opetusta. Lisäksi koulutuksen toteuttamiseen tarvitaan erityistä välineistöä ja tiloja. On myös huomioitavaa, että muun kliinisen opetuksen lisäksi psykologiksi laillistaminen edellyttää pitkän 5 kuukauden ohjatun harjoittelun.
- 2. Psykologikoulutuksen harjoittelu on saatava ministeriöiden rahoittaman koulutuskorvauksen piiriin.**

Psykologien perustutkintokoulutukseen kuuluvaan pakolliseen 5 kuukauden harjoitteluun ei ole varattu erikseen niin sanottua koulutuskorvausta, jolla esimerkiksi lääkäriopintojen harjoittelu rahoitetaan. Nyt kunnat, sairaanhoitopiirit ja muut työnantajat joutuvat maksamaan harjoitteluajan palkan itse. Psykologien harjoitteluja tehdään esimerkiksi sairaaloissa ja perheneuvoloissa, sivistystoimissa ja oppilaitoksissa sekä työelämän palveluissa.

 - a. Psykologikoulutuksen harjoittelu on saatava ministeriöiden rahoittaman koulutuskorvauksen piiriin. Koulutuskorvausta pitää voida saada minkä tahansa sellaisen työnantajan, joka osoittaa kykynsä vastata psykologian alan tutkintoon liittyvästä ohjauksesta. Koulutuskorvauksen saajan ei tarvitse olla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työnantaja, vaikka harjoittelun ohjaajan tulee olla laillistettu psykologi eli terveydenhuollon ammattihenkilö.
 - b. Lääkärien malli yliopistosairaalan ja muiden terveydenhuollon yksiköiden koulutettavien lääkäreiden määrään perustuvasta valtionosuuskäytännöstä on sovellettavissa myös psykologien koulutukseen. On kuitenkin huomioitava, että psykologikoulutuksen harjoittelu tapahtuu laajasti eri työnantajilla, myös sote-sektorin ulkopuolella.
- 3. Psykologian alan erikoistumiskoulutuksen tulee olla opiskelijalle maksutonta vastaavasti kuin sosiaalityön erikoistumiskoulutus ja lääkäreiden erikoistuminen.**

Psykologien erikoistumiskoulutus muuttui maksulliseksi 2016. Erikoistuminen neuropsykologian, työ- ja organisaatiopsykologian, terveyspsykologian, kliinisen mielenterveyspsykologian, lasten ja nuorten psykologian tai psykoterapian alalle maksaa opiskelijalle 8400 euroa, mikäli työnantaja ei osallistu kustannuksiin. 8400 euroa ei kata koko koulutuksesta tulevia kuluja, vaan koulutusvastuuyliopisto kantaa koulutuksesta myös oman vastuun. Samaan aikaan lääkäreiden erikoistuminen on erikoistujalle maksutonta. Samoin sosiaalityön erikoistumiskoulutukset otettiin tänä vuonna STM:n sosiaali- ja terveydenhuoltoalan koulutuskorvausten piiriin sosiaalihuoltolain muutoksella, ja koulutus on nyt opiskelijalle maksutonta.